

ئابدۇرېھىم تىلە شۆپ ئۆتكۈر

شئىرلار توپلىمى

ئېلكتاپ تەييارلىغۇچى: ئابراھىم

مۇندەرىجە

- 3 _____ ئىز
- 4 _____ ھىدايە تىنامە
- 13 _____ ئۆمۈر ھەققىدە مۇخەممەس
- 17 _____ ئۇلۇغ ئانا ھەققىدە چۆچەك
- 37 _____ تاڭ زىياسى يوقىدۇر
- 38 _____ ياخشى
- 39 _____ خەجلە
- 40 _____ باھار چىللايمەن
- 44 _____ سەجدىگاھىمغا
- 46 _____ تەلكە ھەققىدە قوشاق
- 48 _____ ئايلىناي
- 49 _____ تاماكا بايان
- 51 _____ رۇبائىيلار

ئىز

ياش ئىدۇق ئۇزۇن سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،
ئەمدى ئاتقامنىڭدەك بوپقالدى ئەنە نەۋرىمىز،
ئاز ئىدۇق مۈشكۈل سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،
ئەمدى چوڭ كارۋان ئاتالدىق قالدۇرۇپ چۆللەردە ئىز.
قالدى ئىز چۆللەر ئارا، گاھى داۋانلاردا يەنە،
قالدى نى - نى ئارسلانلار، دەشتى چۆلدە قەبرىسىز،
قەبرىسىز قالدى دېمەڭ يۇلغۇن قىزارغان دالادا،
گۈل چېچەككە پۈركىنۈر، تاڭلا باھاردا قەبرىمىز،
قالدى مەنزىل قالدى ئىز، قالدى ئۇزاقتا ھەممىسى،
چىقسا بوران، كۆچسە قۇملار ھەم كۆمەلمەس ئىزىمىز،
توختىماس كارۋان يولىدىن، گەرچە ئاتلار بەك ئۇرۇق،
تاپقۇسى ھېچ بولمىسا، بۇ ئىزنى بىركۈن نەۋرىمىز يا ئەۋرىمىز،

ھىدايە تىنامە

ئۆمۈر مەنزىلىدىن تىنماي ئىزلىدىم مەن ھەقىقەتنى،
 تەپەككۈر بولدى بىر ھادى تېپىشتا چىن ھىدايەتنى،
 تىلەپ ھەر سۆزگە باي مەنە يەنە جانلىق پاساھەتنى،
 دىلىم ئىستەيتتى ئىزھارغا ھەمىشە مەقبۇل پۇرسەتنى.
 كېلىك ئىي دوستلىرىم ئەمدى خۇشال باشلايلى سۆھبەتنى.

سۆزۈمنىڭ باشى بىسىمىلاھ بۇ مۆمىنلىك ۋەزىپەمدۇر،
 سانا يۇھەمدلەر ئىپتىسام تۈمەن مىغنى يەنە كەمدۇر،
 قۇرۇق، تۈزىسىز ئىبادەتتىن ئەمەل ئەۋزەل، ئەقىدەمدۇر،
 بۇ دەۋايىمىغا بۇرھانىم مۇشۇ يازمىش قەسىدەمدۇر..
 تىلەيمەن رەببىم ئاللا دىن قولۇمغا كۈچ ۋە قۇۋۋەتنى،

تە ئەججۇپ ئەيلىشە رەبەلكىم بىراۋلار بۇقەسىدەمدىن.
 ئەجەبلەنمەس ئىدى ئىچسە ئەگەر بىر قەترە چەشمەمدىن.
 ئېزىقتىم مەنمۇ بىر چاغلار ناگاھ تەۋرەپ ئەقىدەمدىن،
 شۇكىرىكىم رەھنامە تاپتى كۆڭۈل سۇلتانى تەۋبەمدىن.
 ئالاھى ئەيلىگىن مەڭگۈ، ماڭا بۇ بەختۇ - ئامەتنى.

تۇغۇلغاچ ئىككى مۆمىندىن ئۆتۈپ ئەللىكتە سەككىز يىل،
 يەكۈنلەش سائىتى يەتتى ئۆمۈرنى ئەمدى ئەستايىدىل.
 نەزەر سالسام بېسىپ ئۆتكەن يولۇمغا بولمايىن غاپىل،
 ئاقۇر كۆز ياشلىرىم گويىا بولۇپ ئېرتىش ۋە ياكى نىل.

جاھاندا چەكمىگە يېتىپ كەلمىگەن كۆپ نادامەتنى

سەھەردە ھەمدلەر ئېيتار ئۇچار قۇشلارمۇ ھەردەمدە ،
 نېمىشقا بولمىسۇن بىر ھېس تىرىك پەرزەنتى ئادەمدە .
 ۋەھالەنكى ئادا بولماي ھېسابسىز قەرز بۇ زىممەمدە ،
 ھامان قاينايدۇ ھەسرەتلىك پۇشايمانلار بۇ قەلبىمدە ،
 ئۆمۈرنى زايە قىلماڭلار ئېلىپ مەندىن بۇ ئىبرەتنى .

باھار يامغۇرلىرى ھەرتاڭ يۇپار ھەم ياشىنتار تاغنى ،
 ئېرىقلار بىرلەكەلگەن سۇمۇھەتتا گۈللىتەر باغنى .
 مۇيەسسەر قىلسا مەقسىتىم مۇراتقا يولنى ئاچماقنى ،
 ئېرىتسە ھېچ ئەجەپمەسكىم كۆزۈمنىڭ ياشلىرى داغنى .
 ئاتا قىلسا ئىلاھىم خەزىنىسىدىن قەترە رەھىمەتنى .

سىراتەل مۇستەقىم تاپماق ئەگەر بولسا نەسىبەمدە .
 نادامەت داغلىرى قالماس ئىدى مەھزۇن بۇ سىنەمدە ،
 ئۈمىدىم بىر بېقىپ ئىقبال كۈلۈپ تەلەي پېشانەمدە .
 جاراڭلاپ كەتسە قەلبىمنىڭ ساداسى بۇ قەسەدەمدە .
 نېسىپ ئەيلەپ ياراتقان زات ماڭا بەختۇ - سائادەتنى .

خىيالىم دېڭىزى تىنماي چايقىلىپ ھەمىشە قايناق ،
 كېچىلەر ئاز يۇمۇپ كۆزنى ۋە گاھى تاغغىچە ئويغاق .
 قۇلۇم يەتمەيدىغان شاخقا ئېسىلدىم شۇنچىلىك مۇشتاق ،
 ئىلاھىم ئۆزى يار بولغاي ئۈمىدىمگە يەنە جىقراق .
 ئاسان ئەيلەپ بۇ مەنزىلدە ماڭا ئۇچرار مۇشەققەتنى .

پىكىر دەرياسىگە قانچە تىرەن چۆمگەنسىمۇ ھەر تۈن ،
 كۆڭۈلنىڭ كىرلىرى شۇنچە يۇيۇلدى ، تارقىدى ئەپسۇن .
 ھاياتىم گەرچە پۇشمانلىق دىلىمدۇر ناتىۋان مەھزۇن ،
 ۋە لېكىن جان كىتابىگە قوشۇلدى تۈمەن مىڭ مەزمۇن .
 يېقىن كەلتۈرمە ئى رەببىم! كۆڭۈلگە ئەمدى غەپلەتنى .

تەپەككۈر كۆز بىلەن باقسا كىشى ئالەمگە بىر مەررە .
 ئەمەستۇر خالى ھېكمەتتىن ۋە ھەتتاكى ھەسەل ھەررە .
 ئادەمزات يۈكسىلىپ گەرچە ئاتومدىن تاپتى مول زەررە ،
 ۋە لېكىن بىپايان سىر دېڭىزىدىن بۇ تېخى ئازغىنە قەترە .
 ئىلاھا قىل كەرەم كۆپرەك بىلە يىلى سىرۇ - ھېكمەتنى .

بىلىپ يەتكەنسىمۇ ئىنسان خەزىنەڭ سىرنى كۆپرەك ،
 كۆڭۈل روشەنلىشىپ ئاندىن تونار ئۆز زاتىنى خوپىراق .
 مىسال: قارىغۇ نېچكۈك بىلسۇن ، قۇياش قانداغۇ ئاي قانداق ،
 بىلۇر ئەمما گۆدەك ھەتتا نىچۈكدۇر گۈل نېچكۈك ياپىراق .
 دېمەككى مەرىپەتتىن جان تاپۇر ئەقلى - پاراسەتنى .

تۈمەن مىڭ يىل داۋامدا ئۆتۈپ سانسىز ئاقىل - دانىش ،
 ھايات سىرنى بىلمەكنى قىلىشتى ئارزۇ ھەم خاھىش .
 بىراۋلار قىلىسىمۇ كۈچەپ خۇداسىزلىقنى پەرمايش ،
 ۋە لېكىن ئەكسىرى مۇتلەق ئېلىپ مەيداندا ئەزمايش .
 ئاخىرى ئېتىراپ قىلدى ئۇلۇغ بىر روھى قۇدرەتنى .

مىسال: بىر قەتىردىن ئادەم بىنا بولغاننى ئويلاپ باق ،
 ئانا قارىنىدا بۇ جايغا ھاۋا بولغاننى ئويلاپ باق .
 تۇغۇلماق سائىتى يەتسە ئانا بولغاننى ئويلاپ باق ،
 بۇ مۇشكۈلگە نە قانۇن پانا بولغاننى ئويلاپ باق .
 شۇ چاغدا تاپقۇسى قەلبىڭ بىرەر مەنتىقى - پىكرەتنى .

بۈگۈن پەن يۈكسىلىپ شۇنچە قىلۇر پەرۋازىنى ئەركىن ،
 ۋە ھەتتا ئاي ۋە يۇلتۇزدا يەر ئوغلى ياتقۇسى يالقىن .
 بۇغا ئەۋلادى ئادەمزات ئۇقۇر مىڭ مەدھىيە تەلقىن ،
 لېكىن ئادەم بىنا قىلماق بۇ ئادەمگە نېچچۈك مۇمكىن .
 ياراتقان تەڭرىدىن باشقا كىشى تاپماس بۇ قۇدرەتنى .

نېمىشقا ئاياغ ئىككى، كۆز ئىككى ، ئېغىز بىردۇر،
 يەنە كۆزلەرگە قاش كىرىپك بىنا قىلغان قايسى تەھرىردۇر .
 نېمىشقا مىڭ كىشى چىھرى يەنە مىڭ خىلدا تەسۋىردۇر ،
 قېنى ئېيتىڭچۇ؟ بۇ سىرغا نېچچۈك سۆز توغرا تەبىر دۇر .
 تەپەككۈر ئاچقۇسى كەڭ يول چۈشەنمەككە بۇ سۈرەتنى .

ئۆلۈمنى ئويلىسا ھەر كىم بىلۇر ئۆز زاتىنى ئاندىن ،
 تۇغۇلماق سوغىرە ئۆلمەكلىك ئاياندۇر ھەممىگە ئايدىن .
 لېكىن نەدە، قاچان، قانداق ئۆلۈشنى كىم بىلۇر ئالدىن ،
 ئېچىلماس سىر بولۇپ كەلدى بۇ ماۋزۇ دەۋرى - دەۋراندىن .
 ھەمىشە يىغسىمۇ دۇنيا بۇ سىرغا ھەممە دىققەتنى .

ئۆلۈمگە بىر دەۋا ئىزدەپ جاھاندىن كەتتى كۆپ دەنا،

ۋە لېكىن تاپمىدى ھېچكىم بۇ ئىشتىن زەررىچە مەنە .
ئارىستو ياكى لوقماندەك ھەكىملەر مۇ بىمۇستەسنا ،
دېيىشتى ئاخىرى مۇتلەق ئۇلۇغ قۇدرەتكە ئامەننا .
دېمەك مۆمىن ئەمەس بۇزماق بۇ قانۇنى زۆرۈرەتنى .

قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇزلار ساما سەيىر ئېتىپ ھەر كۈن ،
مۇئەييەن يول ۋە تەرتىپتە خاتاسىز دەۋر ئېتەر ھەر كۈن .
بۇغا ھاكىم ئىكەن مۇتلەق ئەجەب بىر مۇنتىزىم قانۇن ،
بۇ چەكسىز كائىنات تاپمىش ئاشۇ خىلدا تولا مەزمۇن .
يورۇپ نۇرلانغۇسى قەلبىڭ چۈشەنگەنچە بۇھالەتنى .

ۋە بەلكى بەزىلەر ئىپتىتار تۈزەلمەكلىك تەبىئەتتۇر ،
ۋەھالەنكى تەبىئەت ھەم ئەجەب بىر خىلدا ھاياتتۇر .
بۇ ئالەم سىرلىرى بىزگە ھۇنۇن بىر ياخشى ئىبرەتتۇر ،
شېغىل تاش ھەر زامان تاشتۇر ، زۇمرەتلەر - زۇمرەتتۇر .
تەپەككۈر تاشقىنى يۇتسۇن كۆرەڭ باتىل - جاھالەتنى .

مىسال : پەن - ھۈنەر ئەسىرى قۇرۇپ ھېكمەت دۇكىنىنى ،
ياراتتى ئىپتىخارلىق بۇمۇ ئىجازەتلەر زامانىنى .
يەنە ھەم ئاشقۇسى كۆپلەپ بۈيۈك ھىممەت داۋىنىنى ،
لېكىن ئادەم تۈگۈل ھەتتا ئۇنىڭ بىر قەترە قاننى .
ياسالماس ھەر نېچچۈك ئالىم قىلىپ تەقلىد بۇ قۇدرەتنى .

ھاياتلىق سىرىغا تەكرار تۇخۇمنى كەلتۈرەي بۇرھان ،
توخۇسىز ئالۇر ھەر كىم تۇخۇمدىن چۈجىنى ئاسان .

ئەگەرچە يەنە مېڭا ھەسسە تەرەققىي قىلىشىمۇ دەۋران ،
تۇخۇمنىڭ ئۆزىنى لېكىن ياسالماستىن بەلكى بۇ ئىنسان .
دېمەك مەخلۇق ھامان مەخلۇق بىلۇر خالىقلا خەلقەتنى .

نەزەر سالىساق ئەگەر بۇغداي ۋە ياكى باشقا بىر دانغا ،
تېرىپ ئۆستۈرمىسە دېھقان ھوسۇل تولمايدۇ خامانغا .
ئەگەرچە دان ياساش مۇمكىن بولۇپ قالسىدى ئىنسانغا ،
زاۋۇتلاردا ياساپ ھەر كۈن پۇلى توختايتتى ئەرزانغا .
دېمەك مەخلۇق ئەمەس قانداق ياراتماققا تەبىئەتنى .

ھاياتلىق سىرلىرى شۇنداق ئاجايىپ كەڭرى دۇنيادۇر ،
بىلىپ يەتكىنىمىز تامچە ، ئەگەر ئۇ بەھرى دەريادۇر .
كىمكى مەۋجۇدات زاتەن ئۇلۇغ ھېكمەتلەر ئەھيادۇر ،
كى تۇپراق بولمىدى كىمىيا مەگەر بولسا ئۇ خۇلىيادۇر .
ھايات قانۇنى ھەردەمدە قىلۇر تەكرار بۇ ئىبرەتنى .

مىسالنى يەنە يۈز-يۈزلەپ تېپىش مۇشكۈل ئەمەس ھەر ئان
ۋە لېكىن ھەممىدىن ئەلا ئۇلۇغ مۆجىزە دۇر قۇرئان .
خۇسۇسەن بولسا تەپسىرى " سۈرە رەھمان ."
كۇپايە قىلمىسا كاشكى ئاشۇنچە " ما تۇكە زىبان ."
قۇلۇپلۇق بولمىسا قەلبىڭ قوبۇل ئەيلەر بۇ نىمەتنى .

تۇلۇق ئون تۆت ئەسىر ئۆتتى نەقىشلەر بولمىدى سادىر ،
نېمىكى دېسە قۇرئاندا بۈگۈن دۇنيادا شۇ زاھىر .
بۇنىڭدەك مۆجىزە ئىشىگە نېچكۈك مەخلۇق بولۇر قاندا ،

ئۇنىڭ تەرىپىگە سۆزنى تاپۇر قايىدىن ئەدەب، شائىر .
 نېسىپ قىلمايدىكەن تەڭرى ئەگەرتىلغا بالاغەتنى .

ئۆتۈپ بىر مىڭدا تۆت يۈز يىل ھاۋادىسىلەر بىلەن بىر-بىر ،
 بىرەر ئىش قالمىدى شەكلەن ۋە مەنەن بولمىغاي تەغىر .
 بىراۋلار قەست بىلەن قۇرئان قۇرئان بېتى قىلىسمۇ تەھرىر ،
 لېكىن ئۆزگەرمىدى بىر ھەرپ، بىرەر ساكىن ياكى زىر .
 چۈشەنمەك نە مۈشكۈلدۈر بۇ مۆجىزە - كارامەتنى

پۈتۈن ئۆمرىدە يا مەكتەپ يا ئۇستاز كۆرمىگەن بىر زات ،
 ئوقۇپ بىر كۈن " ئىقرە بىسىمى رەببىكەللەزى " نى ھايپات .
 تېپىپ قۇددۇسى قۇدرەتنىڭ ئۇلۇغ ئەنۋارىدىن ئىرشات ،
 نەبوۋەت ئەسىرىنىڭ شانلىق تۇغىنى ئەيلىسە بۇ نىيات .
 نىچۈكمۇ ئېتىراپ قىلماس ئەقىل مۇنداق ھەقىقەتنى .

ئوقۇپ كۆرسەك بۇتارىخنى ئەجەب بىر ئەسىرى ھېكمەتتۇر ،
 مۇبارەك تەرجىمىھالى تامامىي پەزلى - خىسەلتتۇر .
 رەقىبىلەر ئېتىراپىمۇ بۇغا ئەلۋەتتە ھۆججەتتۇر ،
 بۇ زاتنىڭ ئىسمى شەرىپى رەسۇل ئەكرەم مۇھەممەد تۇر .
 ياراتتى مەڭگۈ ئۆلمەس بىر ئۇلۇغ ئەسىرى سائادەتنى .

نەبوۋەت تاغى ئاتماستا ئەرەپنىڭ ھالىنى ئەسلىك ،
 جاھالەت دەستىدىن ئەلنىڭ ئايانچ ئەھۋالىنى ئەسلىك .
 زالالەت ھەم رەزىللىكنىڭ ياۋۇز ئىمسالىنى ئەسلىك ،
 مىسال : بىر قىز تۇغۇلسا گەر زەبۇن ئىقبالىنى ئەسلىك .

يىمىردى نەبۇۋۇۋەتلا ئەرەپتىن بارچە زۇلمەتنى .

ۋەھنى بەزىلەر ئىلھام دېيىشتى بىر زامان ھۆكمەن ،
 ۋەھالەنكى ئۇلۇغ قۇرئان ئەمەستۇر قىسسە يا رومان .
 ئۇنى ئىلھام بىلەن ئىجاد قىلىشقا بولسا گەر ئىمكان ،
 نېمىشقا يازمىدى بىر كىم يەنە ئىككىنچى بىر قۇرئان .
 نىچۈكمۇ ئېتىراپ قىلماس كىشى مۇنداق ھەقىقەتنى .

بىراۋلار قىلدىلەر دەۋا، نەبىلىك ئۈستىدە ھەتتا،
 تېپىپ مىڭ ھېلە - نەيرەڭلەر، ئۆزىنى كۆرسىتىپ تەقۋا.
 يېزىپ ئايەتكە تەقلىدلەر، ۋەھەتتا قىلىسىمۇ غەۋغا.
 جاھاندىن كەتتىلەر لېكىن، بولۇپ ئالەمگە مىڭ رەسۋا.
 تاپالماس چۈنكى باتىللىق، ھەقىقىي شانۇ - شۆھرەتنى .

بۇلارنىڭ ھەممىسى جانلىق ئۇلۇق مۆجىزە ئەلۋەتتە،
 يەنە قانداق دەلىل لازىم بايان قىلماققا بۇ ھەقتە.
 ئەقىل ساھىبلىرى جاندىن ئۆتەر تەستىق، قانائەتتە،
 ئەگەرچە ياق دېسە بەزى مۇخالىپلار جاھالەتتە.
 ئۆزىگە رەھنامە قىلسۇن ئادىل ، مەردانە پىكرەتنى .

خاتىمە .

بايان قىلغانلىرىم گەرچە دېڭىزدىن تامچىدۇر ئەمما،
 نامايەندۇر قۇياش ئەكسى بىر تامچە سۇدىمۇ ھەتتا.
 قەسەدەم ئەلگە يەتكۈزسە ھېدايەتتىن بىرەر مەنە،

مۇكاپات شۇ ئىدى مەنچۈن، ئەمەسمەن ئۆزىگە تەشنا.
كۆچەتنى تىككۈچى مەيلى كۆرەلمەي ئۆتسە راھەتنى.

ئەقدەم ھەققە باغلانغان، بۇ يولدا ئەتىمادىم بار،
شۈكرىكىم، ھەق ئاتا قىلغان ئىرادە، ئېتىقادىم بار.
ئەقدەم ساھىبى بولغاچ دىلىمدا پەخرۇ - يادىم بار،
دېمەيمەن مۇنچە گۈستاھلىق، قىلىشقا نېمە ھەددىم بار.
پىسەنت قىلماس كۆڭۈل چۈنكى قۇرۇق تەنە - مالا مەتنى.

جاھان باقى ئەمەس، لوقمان چېغىدا تاپمىدى دەرمان،
مىسالدۇر بۇغا ئىسكەندەر، ۋە ھەتتا ئەركى چېڭگىزخان.
كېلىپ - كەتمەك بىلەن مەشغۇل، جاھانغا بېھىساب كارۋان،
ئۆتەر دۇنيا، كېچەر دۇنيا، پەقەت خەلقلا سۈرەر دەۋران.
ئۆمۈر مەنزىلىدە تاپتىم ناھايەت شۇ ھەقىقەتنى.

ئۆمۈر ھەققىدە مۇخەممەس

ئۆمۈر مەنزىلىدە ئىستەپ غۇبارسىز چىن ھەققەتنى ،
 قەلەندەردەك كېزىپ يۈردۈم چىكىپ مىڭبىر مۇشەققەتنى .
 ۋە لېكىن يوق ئىكەن تۈز يول تېپىشتا ئۇشۇ مەقسەتنى ،
 تېڭىرقاپ ئۆتتى كۆپ ئۆمرۈم چۈشەنمەي سىرى ھېكمەتنى ،
 ئىشت دىلبەر ، بايان ئەيلەي ساڭا بۇ ھەقتە سۆھبەتنى .

تۇغۇلغاچ ئىككى مۆمىندىن ، ئۆتۈپ ئەللىكتە سەككىز يىل ،
 يەكۈنلەش سائىتى يەتتى ئۆمۈرنى ئەمدى ئەستايىدىل .
 نەزەر سالسام بېسىپ ئۆتكەن يولۇمغا بولمايىن غاپىل ،
 ئاقۇر كۆزىياشلىرىم گويا بولۇپ ئېرتىش ۋە ياكى نىل ،
 جاھاندا چەكمىگەي ھېچكىم مېنىڭدەك كۆپ نادامەتنى !

يا ھەققە ئەتمىدىم قۇللۇق ، يا ئەلگە قىلمىدىم خىزمەت ،
 بېغىمغا كۈز يېتىپ كەلدى ، قولۇمدىن كەتتى كۆپ پۇرسەت .
 ھەمىشە ئۆرتىبان دىلنى يېلىنجاپ بىر ئەلەم - ھەسرەت ،
 ئازابلاپ كېچەيۇ - كۈندۈز قىلۇر جانىمنى بىتاقەت ،
 راۋادۇر قانچىلىك قىلسام ئۆزۈمگە دوق - مالا مەتنى .

ئانا يۇرتۇم بېرىپ ئاق سۈت ، بېقىپ ئۆستۈردى مىڭ ئاسراپ ،
 ئاۋايلاپ مايسىدەك ھەر تاڭ چىچىپ باشىمغا زەر ئاپتاپ .
 بېرىپ تىل ھەم ئەقىل - ئىدراك ، قاتارغا قوشتى يول باشلاپ ،

قاناقى ئاستىغا ئالدى ئېغىر كۈنلەردە مىڭ - مىڭلاپ ،
 نېچكۈمۇ ياندۇرارمەن بۇ ئانالىق مېھىر - شەپقەتنى !

باھارنى كۈيلىشەرقۇشلار چېغىدا ھەر سەھەردەمدە ،
 نېمىشقا بولمىسۇن بىر ھېس تىرىك پەرزەنتى ئادەمدە ؟
 ۋەھالەنكى ، ئادا بولماي ھېسابسىز قەرز بۇ زىممەمدە ،
 ھامان قاينامدۇ ھەسرەتلىك پۇشايمان ئايى دىدەمدە ،
 ئۆمۈرنى زايە قىلما سەن ئېلىپ مەندىن بۇ ئىبرەتنى .

خىيالىم دېڭىزى تىنماي تېشىپ مىڭ چايقىلىپ قايناق ،
 كېچىلەر ئاز يۇمۇپ كۆزنى ۋە گاھى تاغغىچە ئويغاق .
 چىقاردىم بىر يەكۈن ئاخىر ئۆمۈر مەنزىلىدىن شۇنداق ،
 ئۆمۈردۈر بىر كۈرەش ، ھەرگىز ئەمەس ئۇ بىزگە ئاۋۇنچاق ،
 يولاتما ئەي كۆڭۈل ئەمدى ئۆزۈڭگە زەررە غەپلەتنى .

پىكىر دەرياسىغا قانچە تىرەن چۆمگەنسىرى ھەر تۈن ،
 كۆڭۈلنىڭ كىرلىرى شۇنچە يۇيۇلدى ، تارقىدى ئەپسۇن .
 ھاياتىم گەرچە پۇشمانلىق ، دىلىمدۇر ناتىۋان ، مەھزۇن ،
 ۋە لېكىن جان كىتابىغا قوشۇلدى يۈز تۈمەن مەزمۇن ،
 شۈكۈركىم ، قوغلىدى مەڭگۈ يورۇق تاڭ قارا زۇلمەتنى .

تەپەككۈر كۆزىلە باقساڭ ئەگەر ئالەمگە بىر كەررە ،
 ئەمەستۇر خالىي ھېكمەتتىن ۋە ھەتتاكى ھەسەل ھەررە .
 چۈمۈلە چېغىدا تىنماي تاپۇر ئۆز ئەجرىدىن مەررە ،
 كىشىكىم بىلسە بۇ بەلكى خەزىنە سىرىدىن زەررە ،

پىكىر قىل ھەم چۈشەن ، ئۆگەن بۇ جانلىق سىرى ھېكمەتنى .

بىلىپ يەتكەنسىزى ئىنسان ھاياتنىڭ سىرىنى كۆپرەك ،
 كۆڭۈل روشەنلىشىپ ئاندىن چۈشەنگەي ئۆزىنى خوپراق .
 مىسال قارغۇ نېچكە بىلسۇن قۇياش قانداقۇ ئاي قانداق ،
 بىلۇر ، ئەمما گۆدەك ھەتتا نېچكەتۇر گۈل ، نېچكە ياپراق ،
 دېمەككى ، مەرىپەتتىن جان تاپۇر ئەقلى - پاراسەتنى .

ئۆلۈمنى ئويلىسا ھەركىم ، بىلۇر ئۆز زاتىنى ئاندىن ،
 تۇغۇلماق ، سوڭرە ئۆلمەكلىك ئاياندۇر ھەممىگە ئايدىن .
 لېكىن نەدە ، قاچان ، قانداق ئۆلۈشنى كىم بىلۇر ئالدىن ،
 بېشىلمەس بىر تۈگۈن بولدى بۇ ماۋزۇ دەۋرى - دەۋراندىن ،
 غەنىيەت بىل ئادەمزاقتا بىرەر تۆھپە ۋە خىزمەتنى .

جاھان باقى ئەمەس ، لوقمان چېغدا تاپمىدى دەرمان ،
 مىسالدۇر رۇمى ئىسكەندەر ۋە ھەتتا ئەركە چېڭگىزخان .
 كېلىپ - كەتمەك بىلەن مەشغۇل جاھانغا بېھىساب كارۋان .
 ئۆتەر دۇنيا ، كېچەر دۇنيا ، پەقەت خەلقلا سۈرەر دەۋران ،
 ئۆمۈر مەنزىلىدىن تاپتىم ناھايەت شۇ ھەقىقەتنى .

تۇغۇلغان ھەر بوۋاق يىغلاپ چۈشەرمىش يەرگە ئادەتتە ،
 ئەجەل كەلسە يەنە يىغلاپ كېتەرمىش كىشى ھەسرەتتە .
 ۋە لېكىن يىغلىماي كەتكەن كىشىلەر ھەم بار ئەلۋەتتە ،
 كى شەرمەندە قىلىپ ھەر دەم ئۆلۈمنى جەڭگىۋار سەپتە ،
 نە يەڭلىغ بەخت ئىدى بىزگە ، ئەگەر تاپساق شۇ پۇرسەتنى .

يېتىپ كۈز ، سوغ شامال تەگكەچ ، غازاڭ بولغان كەبى ياپراق ،

ئۆمۈر مەنزىلىدە ئاخىر بولۇرمىز بىر دۆۋە تۇپراق .

بۇ تۇپراقتا ئۈنەر بەزەن تىكەن ياكى خۇنۇك قامغاق ،

ئېچىلغاي بەزىدە گۈللەر ، چېچىپ خۇش ئەترىنى ھەرياق ،

دېمەك ، ھەركىم بېرۇر شەخسەن ئۆمۈرگە ئۆزى قىممەتنى .

كشى قىسمىنى بىلمەيدۇ سوراپ ھەتتا سۇھەيلىدىن ،

تاپۇر ئىززەت ۋە ياكۈلپەت كۆڭۈلنىڭ زەۋقى مەيلىدىن .

نېمە تەرسە شۇنى ئالماق بولۇر ئۆز خۇبى - پەيلىدىن .

نە بولدى ھالى فرىئۇنىڭ تەكەببۇرلۇق تۈپەيلىدىن ،

ئۇرۇقنى تاللىماي چاچساڭ ، تىكەن باسقاى زىرائەتنى .

ئۆمۈر گويىا ئېرۇر بىر شام ، تۈگەر ئەلۋەتتە كۆيگەنچە ،

ئاشارقەدرى لېكىن شۇنچە ئېرىپ جىسمى تۈگىگەنچە .

كۆرۈڭكى ، ئاشقى پەرۋان كۆيۈپ ئىشقىدا مىڭ - مىڭچە ،

تەسەددۇق ئەيلىدى جاننى كېچە شام نۇرىغا شۇنچە ،

ئۆمۈر مەنزىلىدە كاشكى ، كشى تاپسا شۇ قىسمىنى .

بايان قىلغانلىرىم گەرچە دېڭىزدىن تامچىدۇر ، ئەمما ،

نامايەندۇركى ، قۇياش ئەكسى بىر تامچە سۇدىمۇ ھەتتا .

مۇخەممەس ئەلگە يەتكۈزسە ئۆمۈر چىنلىقىدىن مەنە ،

مۇكاپات شۇ ئىدى مەنچۈن ، ئەمەسمەن ئۆزىگە تەشنا ،

كۆچەتنى تىككۈچى مەيلى كۆرەلمەي ئۆتسە راھەتنى .

ئۇلۇغ ئانا ھەققىدە چۆچەك

<<تۈلكە ئۆز ئىنىغا ئۇرسە ، قوتۇر بولۇر.>>

– قەدىمكى ئۇيغۇر خەلق ماقالى

(مەھمۇت قەشقىرى : <<دىۋانۇ لۇغاتىت تۈرك>> تىن)

مۇقەددىمە

بىر زامانلاردا مەنمۇ سىزدەك ياش ئىدىم ،
ياشلىقىم غۇرۇرىدىن بەگۋاش ئىدىم .
گاھ يۈگەنسەز شوخ – ئاساۋ بىر تاي كەبى ،
گاھ بۇلۇتلار ئىچرە ئۈزگەن ئاي كەبى .
تەلپۈنەتتىم ھەرنەپەس مۇشتاق بولۇپ ،
ئارزۇ دەرياسىغا قانماق بولۇپ .
بىر زامان تەكلىماكانغا ئىشتىياق –
قوزغىلىپ ، قويدۇم ئاغا دادىل ئاياق .
تەلپىمگە ھەمراھىمۇ بار ئىدى –
كى ، خوتەن كارۋانلىرى تەبىيار ئىدى .
قالدۇرۇپ چۆللەردە ئىز ماغدۇق ئۇزاق ،
گاھى ئاتلىق ، گاھ ئېشەكلىك ، گاھ يايلاق .
بىزگە يول باشلار ئىدى ھېچ تېنىمەي ،
كۆپنى كۆرگەن ، كۆپنى بىلگەن بىر بوۋاي .
ئاخشىمى سۆكسۆك قالاپ ، گۈلخان يېقىپ ،

سوزۇلۇپ ئارام ئېلىپ چۆلدە يېتىپ ،
 گاه ھېكايەت ئاڭلىشاتتۇق ، گاه راۋاب ،
 ئۇچرسا چۆلدە كىيىك يە يىتتۇق كاۋاپ ...

بىر كۈنى چۈشكۈن قىلىپ قونغاندا بىز ،
 بەك قىزىق بىر چۆچەكنى ئېيتتى بوۋىمىز .
 بەلكى بۇ چۆچەكنى سىزمۇ ئاڭلىغان ،
 ياكى بىر مەلۇم كىتابتىن ئوقۇغان .
 كونسراپ قالماس لېكىن ھەق گەپ پەقەت ،
 گەرچە تەكرار بولسىمۇ بىر نەچچە رەت ،
 چۈنكى كۆپ سۈرتكە نىسپى ئىنەكنى بىز
 شۇنچە روشەن بولغۇسى ئۆز ئەكسىمىز .
 يەنە ھەر گۈلنىڭ پۇراقى ئۆزگىدۇر ،
 گۈل خۇمارلار دىماغى ھەم ئۆزگىدۇر .
 شۇڭا ، ئۇ چۆچەك مېنىڭدە كەتمىگەي ،
 ئاڭلىغانى باشقىلارمۇ ئاڭلىغاي –
 دەپ بۈگۈن تۈزدۈم بايانغا قوشاق ،
 بولسىمۇ نۇقسىنى گەرچە بىر قۇچاق .

1

بار ئىكەن تەكلىماكاندا بىر شەھەر ،
 بۇ شەھەرنى دەر ئىكەن شەھىرى قەمەر .
 تاقەدىم <<يىپەك يولى>> دا كۈن ۋە تۈن

شەرق بىلەن مەغرىپ ئارا بولغاچ تۈگۈن .
 پۇر كېتىپ داڭقى جاھانغا دەممۇ دەم ،
 بولۇپتۇ ئەلنىڭ نەزىرىدە مۆھتەرەم .
 ھەيۋىتى ھەم قەسردەك كاشانىسى
 شۇ زامان بازارنىڭ يېگانىسى .
 كوچىلارغا سايىۋەن چىنارلىرى ،
 بويلىشىپ بۇلۇت بىلەن مۇنارلىرى ،
 چېلىنار كۈن ئالدىدا بوم قوڭغۇراق ،
 تارقىلار ئارچا ئىسىدىن خۇشپۇراق .
 چۆرىسى خۇددى ئۇنىڭ باغى ئېرەم ،
 باغ ئارا رەيھان پۇرايدۇ سۈبھى دەم .
 تاغلىرىدا قاشتېشى ھەم كەھرۇئا ،
 سۈپسۈزۈك مەرمەر بىلەن ياقۇت تولا .
 سۈلىرى ئاندىن شىپالىق ، جىلۋىگەر ،
 زەر چاچار ھەر مەۋجۇدە شامۇ سەھەر .
 ئوتلىشار بۇغا - مارال پادا - پادا ،
 قۇشلىرى پەرۋاز قىلار كەڭ دالادا .
 خەلقى كۆپ مەشھۇر ئىكەن ھۈنەر بىلەن ،
 قىز جۇۋانلار بەسلىشەر ئەلەر بىلەن .
 شايبى - ئەتلەس ، زىلچىسىدىن دەممۇ دەم
 رەشك بىلەن ھەيران ئىكەن ھىندۇ ، ئەجەم
 شاھىمۇ ئۆز تەختىدە مەسرۇر ئىكەن ،
 ئامىتى ، ئىقبالىدىن مەغرۇر ئىكەن .
 ئۆزىمۇ تاۋغاچقا تەۋە شاھ ئىكەن ،

بولسا تاۋغاچ بىر دەرەخ ، ئۇ شاخ ئىكەن .

ھەممىدىن تاۋغاچ خانىغا كۈيۈغۈل -

بولغىنى ئۈچۈن ، سۇ ئىچىپ ئاندىن كۆڭۈل ،

ئۆتكۈزۈرگەن ئۆمرىنى بىدەرت بىغەم

لىك تولا قىينايدىكەن بىرلا ئەلەم .

چۈنكى بىر ئوغۇل يۈزىنى كۆرمەي ھۇنۇر ،

باشلىنىپ قاپتۇ ئۆمۈر باغدا كۈز .

ئاھ چېكىپ ، ھەسرەت چېكىپ ، ئەپغان بىلەن ،

ئۈزىتىپ يىللارنى شۇ ئارمان بىلەن ،

ئاخىرى يالغۇز قىزىنى پادىشاھ -

تەختىنىڭ ۋارىسى دەپ قىپتۇ جاكار .

شاھ قىزى ھۆسنى جامالدا ھۆر ئىكەن ،

بەلكى كۆپ ئەللەر ئارا مەشھۇر ئىكەن .

بىر كۆرۈپ قالغان كىشى بوپتۇ ئادا ،

ئىككى كۆرسە قىلغۇسى جاننى پىدا .

كۈن بىلەن ئاي تەڭلا چىققاندىكە شۇ دەم ،

ھۆسنىگە ئەمدى قوشۇلغاچ تاجى ھەم .

بىر بىرىدىن قىزغىنىپ بەگزادىلەر ،

ئەڭ يىراق ئەللەردىكى شاھزادىلەر -

ئەلچىسى بىرلە تولۇپ كەتكەچ شەھەر ،

پادىشاھقا ھەم يېتىپتۇ بۇ خەۋەر .

قارىسا بىر - بىرىدىن ئالىي مۇقام ،

ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق گەپنى تامام ؟

ئاخىرى قىزىغا بېرىپ ئەركىنى شاھ ،

قىپتۇ خىلۋەتخاننى باشقا پاناھ .

رازىلىق بىلدۈرمىگە چكە قىزى بىراق ،
 تارقىلىپتۇ بەزى بەگلەر ھەر قاياق .
 بەزىلەر ئاڭلاپ بۇ قىز جاۋابىنى
 باشلىشىپتۇ ئۆچ - ئاداۋەت بابىنى .
 بەزىلەر ئۈزىمەي ئۈمىد قىپتۇ داۋام ،
 شاھ قىزىغا ھەر كۈنى يوللاپ سالام .
 شۇ يوسۇن بىر نەچچە ۋاق ئۆتكەن ئىمىش ،
 ئاقشۇۋەتتە يۈز بېرىپتۇ غەيرىي ئىش .

2

شۇ شەھەرنىڭ چېتىدە بىر تۇل ئايال -
 كۈن كۆرەركەن ئوغلى بىرلە قەدرى - ھال .
 ئوغلى بىر پالۋان يىگىت بوپتۇ ئۆسۈپ ،
 ئەل ئىچىدە ئاتىسىغا ئىز بېسىپ .
 گاھدا يەر باغرىنى تىلغايدىكەن ،
 گاھدا چۆلدە كىيىك ئوۋلايدىكەن .
 بىر كۈنى قاچقان كىيىككە دۇچ كېلىپ ،
 يىقىتىپ تۇرغان ئىكەن ئوقيا ئېتىپ ،
 دەل شۇ چاغدا چۆل تەرەپتىن بىر پەرى ،
 بىر پەرىكىم ، بارچە گۈللەر دىلبىرى ،
 قولدا ئوقيا ، بەلدە خەنجەر پارقىراق ،
 ئاستىدا چىلان تورۇق شوخ ئارغىماق ،
 قوغلىشىپ كەپتۇ كىيىكنى بتۇيۇق ،
 بۇ يىگىتنىڭ ئاتقىنىدىن خەۋىرى يوق ،

ئۇ پەرى بىلگەچ كېلىپ ئىشنىڭ سىرىن ،
ئاتقۇچىغا دەپتۇ دە رھال ئاپىرىن .
ئۇ يىگىت ، ئاتلىق پەرىگە بىر قاراپ ،
تېڭىرقاپ قاپتۇ گويىكى كۆز قاماپ ،
"نېمە بۇ ، ئادەممۇ ياكى ئۆزگە سىر ؟
ياكى كۈندۈز ئۇچرىغان شۇنقەدەر ؟
ئادىمى بولسا ئەگەرچە ، ئېھتىمال ،
شاھ قىزىدۇر " دەپ يىگىت قىپتۇ خىيال .
شۇ مەھەلدە ئارقىسىدىن ئات قويۇپ ،
بىپايان چۆللەر ئارا چاڭ تۈزدۈرۈپ ،
يېتىشىپ كەپتۇ يەنە بىر توپ پەرى ،
خۇددى باغنىڭ گۈللىرى ئىكەن ھەر بىرى .
ھەممىسى ئاتتىن چۈشۈپ نىزان بىلەن ،
شاھ قىزىغا باش ئېگىپ ئىكرام بىلەن ،
قوشتۇرۇپ قول تۇرغۇدەك قاتار - قاتار ،
بويلىرى گويىا يېڭى ئۆسكەن چىنار .
دەل شۇ چاغ ئۆلگەن كىيىكنىڭ جورىسى -
كۆرۈنۈپ قاپتۇ يىراقتىن قارىسى .
شاھ قىزى ھەم كېنىزەكلەر شادىمان ،
ئات قويۇپتۇ تۇشمۇتۇشتىن شۇ تامان .
ئەلقىسسە ، شۇ بايقى مەرگەن يىگىت ،
ئەمدىلەتنى ھوشىغا كەلگەن يىگىت
باشقىچە ھالغا چۈشۈپ ناگەھان ،
خۇددى ئەمدى قالمىغاندەك تەندە جان .

بىر تۇرۇپ ئاھ دەيدىكەن مىڭ تولغۇنۇپ ،
 بىر تۇرۇپ پاھ دەيدىكەن باغرى كۆيۈپ ،
 ئۆزىمۇ بىلمەيدىكەن نېمە بولغىنىن ،
 نېمە دەرد ، نېمە بالاغا قالغىنىن .
 بىرلا دەرد قىينايدىكەن بارغانسېرى ،
 شاھ قىزىنىڭ سۈرىتى كەتمەي نېرى .
 ئۆرۈلۈپمۇ شۇ خىيال ، شۇ ۋە سۆھسە ،
 چۆرۈلۈپمۇ شۇ خىيال ، شۇ تەلۋەسە .
 شۇ ئىكەن جاننى قىسىپ ئىسكەنجىدەك
 ھەم غىدىقلاپ قىيىنغان تىلسىز تىلەك .
 قىسقىسى مەرگەن يىگىت شۇندىن بۇيان –
 مۇپتىئالىق ئوقىغا بوپتۇ نىشان ،
 نە شىكار ، ئېتىز ئىشى ، نە كالىسى
 يادىغا كەلمەيدىكەن نە ئانىسى .
 كۈنبويى ئاھ دەپ يۈرۈپ ، ۋاھ دەپ يۈرۈپ ،
 تۈن بويى پەرياد بىلەن پاھ دەپ يۈرۈپ ،
 سارغىيىپ چىرايمۇ بوپتۇ سامان .
 راست ئەمەسمۇ" ھەممىدىن كۆيۈك يامان "،

3

نە تېۋىپ ، نە پېرىخون ، نە بىر دۇئا –
 بولمىغاچ بۇ غەلتە دەردكە داۋا ،
 ئانىسى مىڭ يالۋۇرۇپ ، مىڭبىر سوراپ ،
 ئاڭلىماقتا بوپتۇ ئوغۇلدىن بىر جاۋاب ،

ئاخىرى يىغلاپ ئوغۇلمۇ زارۇزار،
قېپتۇ سىرنى ئانىسىغا ئاشكار.

ئانىسى كۆز ياش تۆكۈپ تارام - تارام ،
دەپتۇ: " جان باغرىم ، جىگەر پارەم بالام ،
شۇنچە دەردكە قالغىنىڭغا مەن سەۋەب ،
چۈنكى سەندىن سورىمدىم ھالىڭ نە دەپ .
نە قىلايىكى ، تۇل خوتۇن بىچارىمەن ،
كاج پەلەك رەپتارىدىن ئاۋارىمەن .
ھەر يىلى بەك قىسقا كەلدى قولمىز ،
ھېچ ئېچىلماي ياخشى ئىشقا يولمىز .
گەر ھايات بولسا داداڭ ئۇ رەھىمىتى
(چوڭ ئىدى ھەر ئىشتا ھىممەت غەيرىتى) .
ھالىمىز بولماس ئىدى مۇنچە يامان .
ھەم سېنى ئۆيلەر ئىدۇق ئاللىقاچان .
ھېلىمۇ بولساق ئامان ، بۇ كۈز چوقۇم ،
سادىغاڭ بولسۇن بالام بارۇ يوقۇم .
شەھرىمىزدە قىز تولا گۈل غۇنچىدەك ،
تېگى - تەكتى پاكىزە ھەم ئۈنچىدەك .
ئەتىلا ئۈمىد بىلەن ئۆيدىن چىقاي ،
تەلىيىڭنى بىر سىناپ كۆرۈپ باقاي .
شاھ قىزىنى ئويلىما ئوغلۇم لېكىن ،
ئايىنى ئالماقتىنمۇ بۇ بىزگە قىيىن .
ھەركىشىنىڭ ئۆز خىلى ، ئۆز جورى بار ،
كونا تۈگمەن چېغىدا ئۆز نورى بار .

شاھ قىزى بولماس ساڭا ھەرگىز قاياش .
تاڭسىمۇ تۇرماس ياغاچقا چۈنكى تاش ."

شۇ يۇسۇن قىلسا نەسبەتلەر ئانا ،
ھېچ پىسەنت بولماپتۇمىش لېكىن ئاڭا .
ئەكسىچە ، ئەزۋەلىشىپ بارغانسېرى ،
يەر قۇچاقلاپ ، باش كۆتۈرمەي ، ئاخىرى -
دەپتۈكى : " گەر شاھ قىزى بولماس نېسىپ ،
ئۇشۇ دەردتە ئۆلسەم ئەمدى نە ئەجىپ ،
ياخشىسى مەندىن رىزا بولغىن ئانا ،
قىسمىتىم شۇ بولسا ئەمدى ، ئەلۋىدا !"
ئاقىۋەت بىچارە مەزلۇم باغرى خۇن ،
شۇ نادان ، تەرسا ئوغۇلنىڭ كۆڭلىچۈن ،
تا ئۆلۈمگە ھەم تەۋەككۈل ئەيلىبان ،
ئوردىغا دادىل قەدەم بوپتۇ راۋان .

4

ئەلقىسسە ، ئۈچ كۈن ئۇدا ئوردا ئالدىنى -
سۇپۇرۇپ قىلغاندا ئىزھار دادىنى .
شاھقا يەتكەچ بۇ خەۋەر ، قىپتۇ قوبۇل ،
بولسىمۇ بۇ ئەلچىدىن كۆڭلى مەلۇل .
مەيلى دەپ ئۇ شاھمۇ بۇزماي ۋەدىسىن ،
چىللىتىپتۇ ئالدىغا مەلىكىسىن .
شاھ قىزى ھەيران بولۇپ قىپتۇ سوئال :

" كىم تەرەپتىن كەلدىڭىز ، بۇ نېمە ھال ؟ "

شۇندا ئۇ بىچارە مەزلۇم ناتىۋان ،

شاھ قىزىغا ھەممىنى قىپتۇ بايان .

شاھ قىزى مەرگەن يىگىتنى ئەسلىگە چ ،

قەھقەھە بىرلە كۈلۈپ مەسخىرلىگە چ .

دەپتۇ كىم : شۇ ئوغلنىڭ كەلسۇن كۆرەي ،

ھەم جاۋابىنى ئۆزىگە روشەن بېرەي .

ئوردىدىن قايتقاچ ئانا مىڭ غەم بىلەن ،

نەملىشىپ كىرىپكىلىرى شەبنەم بىلەن .

شاھ قىزىنىڭ گەپلىرىن قىپتۇ بايان ،

ھەم ھاقارەت قىلغىنىن تۇتماي نېھان .

شۇندىمۇ گەپكە پىسەنت قىلماي يىگىت ،

ئانىنىڭ كۆز يېشىغا باقماي ، ئىست ،

خۇددى مەست پىلدەك چىقىپ ئۆيدىن گاراڭ ،

ئوردىغا ئۈمىد بىلەن بوپتۇ راۋان .

شاھ قىزى كۆرگەچ يىگىتنىڭ ھالىنى ،

ھېچ تاپالماي قايتۇرۇش ئامالىنى ،

ئويلىنىپ بىردەم ، ئاڭدا دەپتۇ كېيىن :

" تويۇقۇمغا كۈچىڭىز يەتمەسىكىن ؟ "

" قېنى ، - دەپتۇ ئۇ يىگىت ، - ئاڭلاپ كۆرەي ،

گەر كېرەك بولسا بۇ جاننى ھەم بېرەي . "

" ياخشىسى ، - دەپتۇ ئۇ قىز ، - سىز سورىماڭ ،

مەنمۇ ئېيتماي ، جېنىڭىزنى قىيىنماڭ .

سىز ئەمەس ، مەنمەن دېگەن بەگ چېغدا ،
 ئاڭلىسا ، قالغاي پۇشايمان دېغدا ."
 " مەيلى ، - دەپتۇ ئۇ يەنە ، - ئاڭلاپ كۆرەي ،
 نېمە بولسا ھەم ئۆزۈمنىڭ شۇرى دەي ."
 شاھ قىزى دەپتۇ ئاخىر : " ئۆز مەيلىڭىز ،
 خۇن تۆلەشكە بولسا شۇنچە رايىڭىز .
 ئانىڭىزنى ئۆلتۈرۈپ ھازىرغىنا ،
 يۈرىكىنى ئەپكىلىك ئىسسىققىنا .
 تويۇقۇم شۇلدۇر مىنىڭ ، بۇ سۆز تامام ،
 پائىلاتۇن ، پائىلاتۇن ، ۋەسسalam !"

5

ئوردىدىن قايتقاچ ئوغۇل ھالى خاراب ،
 " نېمە گەپ ؟ " دەپتۇ ئانا ئەھۋال سوراپ .
 ئوغلى دەپتۇ : جان ئانا كۆپ قىيىنماڭ ،
 تويۇقۇم ئېغىر ئىكەن ، گەپ سورىماڭ .
 " قېنى ئېيت ، ئاڭلاپ باقاي ، - دەپتۇ ئانا
 - مۇشكۈلۈڭنى ھەل قىلار قاندا خۇدا ."

شۇندا ئۇ تەرسا يىگىت كۆپ ئويلىماي ،
 ھەممىنى ئېيتقان ئىشىمىش گەپ ئايىماي ...
 " جان بالام غەم يېمىگىن ، - دەپتۇ ئانا ، -
 سەن ئۈچۈن ھەممە نېمەم تەبىيار مانا .
 گەر مۇرادىڭ مەن بىلەن ھەل بولسا ، تا -

بۇ مىنىڭ ئىسسىق جېنىم بولسۇن پىدا .
 بىر ئەمەس ، مىڭ بىر يۈرەك بولسا بېرەي ،
 ئال بالام ، تەسەددۇقۇڭ مەن بولاي!"

شۇندا بارچە يەر - جاھان ، بارچە ھايات ،
 تاكى ئۇچەكسىز سامادا كائىنات .
 نېمى قىلاركىن بۇ يىگىت ئەمدى دىيان ،
 كۈتكىنىدە ئاقشۇەتنى ، ناگەھان .
 ئەقلىدىن ئازغان يىگىت قولدا پىچاق -
 ئانىنىڭ ئالدىغا تىزكەپتۇ... بىراق ،
 شۇ زامان بوران چىقىپ ، يەر سىلكىنىپ ،
 كۆكتە گۈلدۈر ھەمدە چاقماق چېقىلىپ ،
 ياغسىمۇ دەھشەتتە يامغۇر كەينىدىن ،
 شۇندا ھەم يانماي ئۇ قاتىل پەيلىدىن ،
 ئاخىرى قانلىق يۈرەكنى سۇغۇرۇپ ،
 ئوردىغا ئوقتەك ئۇچۇپتۇ يۈگۈرۈپ ...
 دۈم چۈشۈپتۇ پۇتلىشىپ يولدا بىراق
 ھەم يۈرەك ئىرغىپ چۈشۈپتۇ نېرىراق .
 شۇندا چوغدەك قىزىرىپ ھەم نۇر چېچىپ ،
 پارقىراپ تۇرغان يۈرەك ئېغىز ئېچىپ ،
 دەپتۇ: "جان باغرىم ، جېنىم ، ئالتۇن قوزام ،
 بىر يېرىڭ ئاغرىدىمۇ جېنىم بالام؟"
 بۇ يۈرەكتىن ئۇرغۇغان ئۇشۇبۇ سادا -
 دىن شۇئان تەسلىنىپ ھەتتا خۇدا ،
 ئانىلىق مېھرى ئۇچۇن رەھمەت قىلىپ ،

شۇم ئەجەلنىڭ نۆۋەتىن ھەم رەت قىلىپ ،
 ئورنىغا سالغاچ يۈرەكنى قايتىدىن ،
 ئانا ھەم دەرھال تۇرۇپتۇ جايدىن .
 يوق ئىمىش ئوغلى قېشىدا قارىسا ،
 ھېچ كىشى بىلمەس ئىمىش ھەم سورىسا .
 شۇڭا كۆپ ئىزدەپ ئۇنى سەرسان بولۇپ ،
 شۇ جۇدالىق دەردىدە ۋەيران بولۇپ ،
 ئاخىرى ھالىدىن كېتىپ قالغان كېزى ،
 قايتىدىن ئىش باشلاپتۇ ئاسمان گۈمبىزى .

6

بايقى قاتىل چۆچۈپ ھەق قەھرىدىن ،
 باشقا بىر ئەلگە كېتىپتۇ شەھرىدىن .
 ئۇندىمۇ بىر پادىشاھلىق بار ئىكەن ،
 ئەل ئۇنى تاغلار دىيارى دەيدىكەن .
 ئۇ شۇ يۇرتتا بىر مۇساپىر ھالدا ،
 كۈن كۆرۈپتۇ نەچچە كۈنلەر خالدا .
 بىر كۈنى مەرشەپ تېپىپ ئۇندىن خەۋەر ،
 تۇتقىلى نۆكەر بىلەن كەپتۇ سەھەر .
 شۇندا ئۇ بىر نەچچىسىنى تاش بىلەن ،
 بەزىسىنى مۇشت ۋە پەشۋا ، باش بىلەن
 يىقىتىپ ، قىلغاچ تامام زىرۇ زەۋەر ،
 پادىشاھقا ھەم يېتىپتۇ بۇ خەۋەر .
 بۇ شەھەرنىڭ پادىشاھى ھەم نۇقۇل ،

ھېلىقى مەلىكىگە باغلاپ كۆڭۈل ،
 ھەرقېتىم يانغاچ جاۋابسىز ئەلچىلەر ،
 ئۇخلىماي ھەتتا ئۇ ئەمدى كېچىلەر ،
 گاھى پۇل ، گاھى زۇلۇم قىلماق بىلەن
 بەند ئىكەن بىر چوڭ قوشۇن يىغماق بىلەن .
 بايقى تەرسا يىگىت پالۋانلىقى
 خۇددى شۇ كۈنلەرگە دەل كەلگەن چېغى ؛
 شۇ سەۋەبتىن پادىشاھمۇ شۇ كۈنى
 " بىر كۆرەي " دەپ ، تۇتقۇرۇپ كەپتۇ ئۇنى ،
 قارىسا ، بەستى يوغان بولغان بىلەن ،
 گەپ - سۆزىدىن تولىمۇ نادان ئىكەن .
 شۇندىكى لازىم ئىدى دەپ خۇش بولۇپ ،
 كۆڭلىگە پۈككەن ئۈمىدى قوش بولۇپ .
 دەپتۈكىم : " قىلساڭ ئەگەر خىزمەت ماڭا ،
 كۈلگۈسى دۆلەت گۈلى جەزمەن ساڭا ،
 چۈنكى ئۇ شەھىرى قەمەرقىلدى نىزا ،
 بەرمىكىم لازىم بولۇپ قالدى جازا .
 شۇندا مەن دارغا ئېسىپ پاشاسنى ،
 يەتكۈزەي مەلىكىگە جەزمەن سېنى .
 شەرت شۇكى ، پالۋانلىقىڭنى ئايىما ،
 ئۆز دىيارىم دەپ ئاڭا يۈز قارىما !"
 شۇندا ئۇ ئەقلى بۇزۇق ئازغىن نادان ،
 نە نادانكىم ، لەنتى تۈزكۈر قاۋان ،
 باغلىبان دۈشمەنگە خىزمەت كەمىردىن ،

نەچچە ۋاغ تەلىم ئېلىپ جەڭ ھۈنرىن ،
 بىر كۈنى باشلاپتۇ ياۋ لەشكىرىنى ،
 قانغا غەرق قىلماق ئۈچۈن ئۆز شەھىرىنى .

ياۋ تەرەپ پاشاسىمۇ دەل شۇ كۈنى
 قىچقىرىپ خاس مەھرىمدىن بىرسىنى ،
 دەپتۈكى : " بىزگە زەپەر كۈلگەن ھامان ،
 قويما بۇ ئەبلەخنى ھەرگىز تىنچ - ئامان .
 ئارقىسىدىن ئوق ئېتىپ جايلا ئۇنى ،
 تۇيىمىسۇن ھەم چىقىمىسۇن ھەرگىز ئۇنى .
 چۈنكى ئۇ ئۆز ئېلىگە سالدى جاپا ،
 ئەمدى قانداق كۈتكۈلۈك ئۇندىن ۋاپا !"

ئەلقسىسە ، ئۇ ياۋنى باشلاپ كىرگەن شۇ كۈن ،
 قوزغىلىپ چۆللەر ئارا دەھشەت قۇيۇن ،
 سىلكىنىپ يەرۇ زېمىن ، تىترەپتۇ تاغ ،
 دومىلاپ تاشلار چۈشەرمىش ھەر قاياق .
 ئۇرۇلۇپ قىرغاققا دەريا تاشقۇدەك ،
 ۋادىدا جەرەن - كىيىكلەر قاچقۇدەك ،
 ئۈرگۈشۈپ بارچە ئۇچار قۇشلارمۇ تەڭ ،
 تىنچ ياتالماي قاپتۇ ھەتتا شەپەرەڭ .
 شۇندا بىر بۆرە ئېگىز دۆڭدە تۇرۇپ ،
 دەرى ئىمىش ھۇۋلاپ ئاڭا لەنەت ئوقۇپ :
 " ئەي رەزىل ئەبلەخ ، سېنىڭ ھالىڭغا ۋاي ،
 ئادىمدىن سەندىكى ھېچ چىقىمىغاي .

مەن چېغىمدا ئۆڭكۈرۈم - ئىنىم سايان
 باشلىمايمەن دۈشمىنىمنى ھېچقاچان .
 گەرچە قان ئىچمەي تاپالماسمەن ئارام ،
 ئۆز قېرىنداشىم قېنى مۇتلەق ھارام .
 شۇمدى سەندە ئادەملىك خىسلىتى ؟
 ياغسۇن ئەمدى مەڭگۈلۈك ھەقىقەتنىڭ لەنتى !"

7

شۇ يوسۇندا تايەتكۈچە ياۋدىن خەتەر ،
 ئۇيقۇ ئىچرە غەرق ئىكەن شەھىرى قەمەر .
 سەلتەنەت تەختىدە شاھ غەپلەت بىلەن ،
 مەست ئىكەن ھەر كۈنلۈكى ئىشرەت بىلەن .
 بولسىمۇ مەلۇم قوشۇن - لەشكەرلىرى ،
 بولمىغانىكەن ئېھتىيات تەدبىرلىرى .
 چۈنكى نە ھاجەت ئۇرۇش دەپ ئويلىغان ،
 باشقىلارنى ھەم ئۆزىدەك چاغلىغان .
 دەل شۇ چاغدا ياندۇرۇپ دەھشەت ئالاۋ
 باستۇرۇپ كىرگەچكە ئەلگە ۋەھشىي ياۋ ،
 ئاندا يانغىن ، مۇندا قىرغىن - قەتلىئام
 ھەم تالان - تاراج بىلەن خامان تامام .
 ياۋ كېزەر پىتىراپ گويا چېكە تىكەدەك ،
 يەر - جاھاننى توزۇتۇپ يەپ كەتكۈدەك ،
 قارشىلىق كۆرسەتسىمۇ يۇرت ئەرلىرى ،
 كۆپ ئىكەن ھەم زور ئىكەن ياۋ لەشكىرى .

ئاخىرى شەھىرى قەمە ر بوپتۇ قامال ،
 ھەم قامالدىن يوق ئىكەن ئۆزگە ئامال .
 گەرچە خانغا كەتسىمۇ دەرھال چاپار ،
 يول يىراق ، تاغلار ئېگىز ، قاچان بازار ؟
 بەختىگە قورغان تېمى بەكمۇ ئېگىز ،
 تاش بىلەن پۇختا سېلىنغان دەخلىسىز ،
 ياۋ كىرەلمەي قاپتۇ سىرتتا خېلى كۈن ،
 تۇمشۇقى تاغقا تېگىپ ، ھالى زەبۇن ،
 قىلىسىمۇ ياۋ كۆپ ھۇجۇم دەھشەت بىلەن ،
 قايتۇرار قورغان ئۇنى شىددەت بىلەن .
 چۈنكى ئەمدى ئويغىنىپ شەھىرى قەمەر ،
 ياش - قېرى ، ئەرۇ ئايال باغلاپ كەمەر ،
 قوغدىماققا يۇرتىنى يادلاپ قەسەم ،
 ھەممىسى قويغان ئىدى دادىل قەدەم .
 قىلىسىمۇ شۇنچە جاسارەتلەر ، بىراق ،
 تەس ئىدى ياۋنى بوسۇغىدىن قوغلىماق .
 چۈنكى ياۋنىڭ سېپىدە بىر پەھلىۋان -
 بار ئىدى ، خۇددى بىر غالىجىر قاۋان .
 ھېچ كىشى بەرداش بېرەلمەي زەربىگە ،
 " خەپ سىنى " دەپ ئاستا قايتار كەينىگە .
 قانچىلارنى شۇ قاۋان قىلغاچ ھالەك ،
 ئەھلى قورغان ياقىسى كۆپ بولدى چاك .
 ئۇ ئىدى شۇ بايقى ئازغىن نادان ،
 ئۇ نادان كىم ، بايقى خائىن يۇھان

خەلق ئۇنى دەرھال تونالماي نەچچە كۈن ،
 شۇ يۈسۈن ئۇ ئەلگە ساپتۇ قارا كۈن .
 ئاخىرىدا بەزىلەر يەتكەچ تونۇپ ،
 قارغىشىپتۇ تۇشمۇ تۇش لەنەت ئوقۇپ .
 بەزىلەر " ئەمەستۇ دەپ " تالاشقۇدەك ،
 بەزىلەر ئانىغا يات قاراشقۇدەك .

8

بىر كۈنى قورغان بېشىدا بەند ئانا ،
 جەڭ ئىشىغا جان بىلەن پەيۋەنت ئانا .
 بىر قاراپ مەيدان ئارا ھاڭ - تاڭ بولۇپ ،
 ھېچ ئىشەنمەي كۆزىگە ھەيران بولۇپ ،
 توۋا دەپ تۇتۇپ ياقا غەزەپ بىلەن
 ئاھ ئۇرۇپتۇ مىسلى يوق بىر دەرد بىلەن :
 " ۋاي ئىست ، نېمىدەپ سېنى تۇغقاندىمەن !
 نېمىدەپ ئاق سۈت بېرىپ باققاندىمەن !
 شۇمدى سەندىن يېتەر ئەلگە ۋاپا ؟
 بىلىمەس ، بولدۇغۇ يۇرتقا بىر بالا !"
 دەپتۇ - دە ، ئوتتەك يېنىپ غەمكىن كۆزى ،
 تاشقىرى چىققان ئىمىش تەنھا ئۆزى .

قولدا تىغ ، ئات ئوينىتىپ تۇرغان قاۋان
 تونۇغاچ ھەم ئانىنى كۆرگەن ھامان ،
 ئېتىدىن دەرھال چۈشۈپ ، رەڭگى ئۆچۈپ ،

يۈگۈرۈپتۇ ئالدىغا ئوقتەك ئۇچۇپ .
 كەپتۇ - دە ، قۇچاق ئېچىپتۇ ئانىغا ،
 تاش كەبى قاتقان ئىكەن لېكىن ئانا .
 ئانىنىڭ ئۆتكۈر نىگاھى نە يىزدەك -
 سانجىلىپ تۇرغاچقا كۆزگە يەكمۇ يەك ،
 تىزلىنىپتۇ ئاخىرى ئۇ شۇم قاۋان
 تىترە - تىترە بار ۋۇجۇدى ، باش تۆۋەن .
 شۇ مىنۇت جىم بوپتۇ بارچە يەر - جاھان ،
 نە جاھان ، جىم بوپتۇ ھەتتا ئاسمان .
 مۇندا قورغان ئەھلى جىم ھە يىرەت بىلەن ،
 ئاندا دۈشمەن تىترىشە ر دەھشەت بىلەن .
 شۇ سۈكۈنات ئىچرە ئۇ قەيسەر ئانا
 بۇرچىنى نومۇس بىلەن ئە يىلەپ ئادا ،
 تىخ ئۇرۇپتۇ ياۋغا قايناپ نە پىرتى ،
 دۈم چۈشۈپتۇ شۇ زامان ئۇ لەنتى .
 كۆز يۇمۇپ ئاچقۇچە ئىش بوپتۇ تامام ،
 ياش تۆكۈپتۇ ئانا ھەم تارام - تارام .
 نە ئۈچۈن ياش تۆككىنىن بىلمەس ئىكەن ،
 كۆز يېشىنى ئۆزىمۇ سەزمەس ئىكەن .
 بىر چىگىش تۇيغۇ بىلەن بېھوش كەبى
 يادىغا ھېچ نەرسىمۇ كەلمەس ئىكەن .
 دەل شۇ چاغ ۋولقان كەبى پارتىلاپ شەھەر
 ئېتىلىپتۇ ياۋغا قارشى سەرمۇسەر .
 ئانىمۇ شەمشەر بىلەن جەڭگە كىرىپ ،
 ئەل بىلەن ئالغا مېڭىپتۇ سەپ يېرىپ .

پىتىرىشىپ ياۋ ھەر قاياققا ئۇرۇنار ،
 خۇددى بىر باشسىز يىلاندىكە تولغىنار .
 باستۇرۇپ قوغلار ئۇنى تاشقىن قىيان ،
 ياۋ قاچار پىتىراپ پەرىشان ھەر تامان .

خاتىمە

سۆز تامام بولدى مانا ، چۆچەك تامام ،
 ئەمدى نە ھاجەت ئىزاھات ، ۋە سسالام .
 ھەر كىشى قىلسا تەپەككۈرنى ھە ۋەس ،
 بۇ جاھاندا ھېچنەرسە سىر ئەمەس .
 جان نېمە ، جانان نېمە ، ۋە تەن نېمە ؟
 ھەر كىشىنى ئادىمى ئەتكەن نېمە ؟
 يانمىسا كۆڭۈل ئۆيىدە بىر چىراغ ،
 گۆش - تېرە ، سۆڭەك بىلەن بۇ تەن نېمە ؟
 شول ئېرۇر بۇ چۆچىكىمنىڭ خاتىمى ،
 مەنسىگە يەتسە گەر ھەر ئادىمى .

تاڭ زىياسى يوقىمىدۇر

بۇ قارا ھىجران تۈنىنىڭ ئىنتىھاسى يوقىمىدۇر،
ۋەسلى دىدار كۈنلىرىنىڭ ئىپتىداسى يوقىمىدۇر؟

ئۆلگۈدەك جانىمغا تەگدى ھىجر ئاخشامى يامان،
بىر خەۋەر كەلسە نە بولغاي، تاڭ ساباسى يوقىمىدۇر؟

بىر نەپەس يۈز يىل بىلىندى ئىنتىزارلىق دەستىدىن،
تەشەنە ئى قەلبىم ئۈچۈن نە شۇ نە ماسى يوقىمىدۇر؟

ئۆرتىدى جىسمىمنى ھەردەم دىلدا يالقۇنلاپ كۆيۈك،
خەستە دىلگە بىر شىپا دورا - داۋاسى يوقىمىدۇر؟

يار خىيالى بىرلە سولدۇم، يەتتى ئۆمرۈمگە خازان،
تەنگە جان بەخش ئەتكىلى كۆكلەم ھاۋاسى يوقىمىدۇر؟

بۇ جۇدۇنلۇق دەشتلىرى كەڭ، مېنى ئازدۇردى تالاي،
ئەمدى يول كۆرسەتكۈچى بىر رەھنە ماسى يوقىمىدۇر؟

كەتمىگەي ئارماندا ئۆتكۈر كۆزدە قانلىق ياش بىلەن،
يىرتقىلى تۈن پەردىسىنى تاڭ زىياسى يوقىمىدۇر؟

ياخشى

تېرىكتاپ قاغا - قۇزغۇنغا جاھانسا زلىق ھاۋا ياخشى،
سەھەر گۈلشەندە بۇلبۇلغا ياقا يىرتىپ ناۋا ياخشى.

كېرەك ئەمەس يالتىراق شۆھرەت بىلەن مەستانە غاپىلار،
ۋەتەننىڭ دەردىگە دەرمان جاپاكەش ئاشنا ياخشى.

تېگىشمەس جەندىنى ئاشىق ياقاسى زەر تاۋار تونغا،
كى دىلبەر ۋەسلىدە سەرسان قەلەندەرگە كۇلا ياخشى.

قەسەم بىلەن تامايم يوق بەھەيۋەت قەسىرى زىننەتتىن،
پېشانەم تەرىدىن پۈتكەن بىمىننەت بورىيا ياخشى.

مىنىڭ تاجسىز سايلاق باشم ئۆزۈمگە تاجو - دۆلەتتۇر،
ئېرىكسىز پادىشالىقتىن جاھانكەزدى گاداي ياخشى.

نەھاجەت جەننەت تۇلمە ئۇ، ۋەتەننىڭ قوينى بىر جەننەت،
بېلىق دەريادا ئەركىندۇر، لاچىنغا كەڭ ساما ياخشى .

مالامەت يەتسىمۇ بەزەن دىلىمغا ئۆز دىيارىمدا ،
بوسۇقتىن داچىماس ئىتتەك ماڭا ئەھدو ۋاپا ياخشى .

خەجلە

خەجلە، خائىنلارەي، خەجلە، بۇ ئەلنىڭ مالنى خەجلە،
يېتىشمەي قالسىلەر ئۇ ھەم ئېلىپ سەن جاننى خەجلە.

خېنىمغا ئوسما دەپ خەجلە، بېگىمگە تاسما دەپ خەجلە،
تالان - تاراجدىن قالغان پارچە ناننى خەجلە.

دېھقانغا ئاچقۇزۇپ بوزنى، دۇكانغا توقۇتۇپ بوزنى،
سېلىپ ئالۋاننى يۈز قاتلام، ئىچىپ سەن قاننى خەجلە.

كۆلدە بېلىقى كۆپ دەپ، يەر ئاستى بايلىقى كۆپ دەپ،
قەدەمدە مىڭ تېپىپ ھىيلە، ئىچىپ سەن كاننى خەجلە.

پالانى ئاقچىدۇر - كۆكچى، بۇ ئۆتكۈرمۇ يامان دوقچى،
دەپ پارچىلاپ بۇ مىللەتنى، سېتىپ ۋىجداننى خەجلە.

باھار چىللايمەن

مۇزلۇق كوچىنىڭ تاملىرى قىيىسق،
 مەھسۇن شەھىرىنىڭ دەملىرى سىقىق،
 بۇلۇڭ پۇچقاڭنى قويماي چارلىتىپ،
 قىشنىڭ ساقچىسى چېلىپ ئىسقىرىق.

كۈننىڭ ئەسرى يوق، ھاۋا تۇمانلىق،
 يەرلەر تىترىشۇر، مۇزلىغان جانلىق،
 ھەر نە شادلىقتىن جۇدادۇر ھايات،
 ئاڭلىنار ھەر ئۇن، مۇڭلۇق پىغانلىق.

كۆزلەر غەزەپلىك، قاپاقلار تۈرۈك،
 ھاياتنىڭ دېمى سىقىق ۋە ئۈزۈك،
 مۇزلىغان شەھەر باھارنى چىللاپ،
 ئاچچىق ئۇن بىلەن چالاتتى گۈدۈك.

تۇرخۇن تۈۋىدە يىرتىق كۆن ئۆتۈك،
 چورۇق تىترەيدۇ تاپىنى تۈشۈك،
 مەسۇم گۆدەكلەر چىرايى سېرىق،
 قوللار سۇنۇلغان، بويۇنلار پۈكۈك.

دوقمۇش - دوقمۇشتا چولاق كەتمەنلەر،
 دۈگدىيىپ يۈرگەن يىرتىق چەكمەنلەر،
 پارچە نانغا زار تېلىققان كۆزلەر،
 چاقلىرى سۇنۇق يەمسىز تۈگمەنلەر.

مۇزلارمىش شەھەر، مۇزلارمىش ھىسار،
 قوۋۇقلار سۇنۇق، كونا بىر مازار،
 سەھەر ئۈستىدە لالما بۇلۇتلار،
 ئوزۇق ئىزلىشىپ قىلىدۇ شىكار.

كۆزلەر غەزەپلىك، قاپاقلار تۈرۈك،
 ھاياتنىڭ يىپى ئۇلاق يا ئۈزۈك،
 مۇزلىغان شەھەر باھارنى چىلاپ،
 ئاچچىق ۋارقىراپ چالىدۇ گۈدۈك.

زېرىككەن دىللار بۇ زىمىستاندىن،
 جانى - جانىدىن باھار چىللايمەن،
 تۈنلەر كېچىسى ھۇۋلىغان شىردەك،
 ئاھ پىغانىدىن باھار چىللايمەن.

نە تاقىتىم بار، نە سەۋرەم ئەمدى،
 قايناق بىر قازان يۈرىكىم ئەمدى،
 گويا بىر ۋولقان تىلىكىم ئەمدى،
 شۇ ۋولقاندىن باھار چىللايمەن.

ئۆلۈمدىن ئارتۇق يىغلاپ ئولتۇرماق،
 مىراسىمدى بۇ ياشلار ئاققۇزماق،
 خائىنلار ئىشى باش ئېگىپ تۇرماق،
 پاك ۋىجدانىمدىن باھار چىللايمەن.

شۇنى تىلەيمەن زىمىستاندىمۇ،
 تىلىم زەنجىردە باغلانغاندىمۇ،
 كۆكرەككە نەيزە قالدغاندىمۇ،
 ئىسسىق قېنىمدىن باھار چىللايمەن.

ئۈمىدىم بۈگۈن خىيالىدىن يۈكسەك،
 ئۈمىد باغدا ئاچتى كۆپ چېچەك،
 خىيالىدىن ئارتۇق تاشقىن بۇ تىلەك،
 كۈرەشچان تاغدىن باھار چىللايمەن.

باھار چىللايمەن، باھار چىللايمەن،
 خەلق بەختىگە بىر يار تىلەيمەن،
 ئارزۇيۇم باھار، ئۈمىدىم باھار،
 ئۇندىن ئۆزىگە كۆڭۈل بۆلمەيمەن.

باھار چىللايمەن، باھار چىللايمەن،
 خەلق مۇھى شۇ، شۇنى كۈيلەيمەن،
 بوۋاممۇ ماڭا شۇنى ئۆگەتكەن،
 ئۇندىن ئۆزىگىنى نېچكۈك سۆيمەيمەن.

باھار چىللايمەن تۇن ۋە كېچىسى،
مەيلى توزسۇن ئۆمرۈم غۇنچىسى،
رازىمەن ئاندىن قىلچە ئارمان يوق،
بولالسام مەن خەلق مۇنچىسى.

سەجدىگاھىغا

غېرىپ دەردىنى غۇربەتتە ئادا دىن سورا،
 ۋىسال قەدرىنى ئاشىق، گادا دىن سورا.

ۋەتەنسىز ھاياتتا نە مەنە، نە تەن،
 بۇنى ئوز ئېلىدىن جۇدادىن سورا...

*****

بىلەمسەن دىلرەبا، ھۆسنۇخنى ئاقتۇرغان نىگاھىمدۇر،
 بۇ گۈلدۇرماما - چاقماقلار، مېنىڭ پەرياد - ئاھىمدۇر.

"ئۆزۈڭنى ئوت بىلەن تاۋلا!" دېگەچ سەن سۆيگۈ سۇلتانى،
 قەيەردە يانسا بىر يالقۇن، شۇ يالقۇن بارار گاھىمدۇر.

ئاداشسام زۇلمىتى دەشتتە، تېغىرقاپ نالە چەكمەسمەن،
 جامالىڭ شولىسى پارلاق، ئۈمىد بېھىش سۇبھىگاھىمدۇر.

پەلەكنىڭ گەردىشى ھەركۈن، يولۇمنى توسسىمۇ قەستلەپ،
 ۋىسالنىڭ ئارزۇسى مەڭگۈ، يېگانە قىبلىگاھىمدۇر.

مالامەت، تەنە - تۆھمەتتىن، رەقپىتىن، قىلمىدىم پەرۋا،
 دىلىمغا ئورنىغان ئىشقىڭ، نىجاتكار باش پاناھىمدۇر.

سېنى ئويلاش بىلەن كۆڭلۈم، تاپۇر ھەر جايدا مىڭ لەززەت،
خىيالىم كۈندۈزى ئاپتاپ، كېچە لەر كۆكتە ماھىمدۇر.

تاۋاپتا ئىزدىمەسمەن ھېچ، مېنىڭ ھىجرەتكە مەيلىم يوق،
مۇشۇ تۇپراق، ئانا تۇپراق، مۇقەددەس سەجدىگاھىمدۇر.

كۆڭۈل مۈلكىدە جاي يوقتۇر، سېنىڭدىن ئۆزىڭگە مۇتلەق،
قەسەمىيادىم ئۈچۈن مىسكىن، مېنىڭ ئۆلمەس گۇۋاھىمدۇر.

تەلكە ھەققىدە قوشاق

تەلكىنىڭ داۋانى بار ،

ئۈستىدە تۇمانى بار .

سايىرام كۆلىگە پاتقۇسىز،

ھەسرەتۇ ئارمانى بار .

تەلكە ئېگىز تاغ ،

ئېتەكلىرى چىمەن - باغ

باشتىن ئۆتكەن كۈنلەرنىڭ،

ئاجايىپ بايانى بار .

تەلكىدىن ئۆتەر چاغدا،

قالاتتى يۈرەك داغدا،

ئوقۇپ - ئوقۇپ يىغلايتتۇق .

ھەسرەتلىك داستانى بار .

ئەمدى تەۋرەپتۇ سايىرام ،

تەلكىدە بولۇر بايرام ،

بايرامنى قىزىتماققا،

جان تىككەن ئوغلانى بار .

تۇغلۇقنىڭ ئەۋرىلىرى ،

سادىرنىڭ نەۋرىلىرى ،

ئات چاپتۇرۇپ تۇزۇلدا،
توزۇتقان توزانى بار .

ئېلاخۇن ئۆتكەن يولدا،
ئاپتومات تۇتقان قولدا.
داۋان ئاشقان ئەرلەرنىڭ،
ھەرتاشتا نىشانى بار.

چەكمەن كىيگەن ئەرلەرنىڭ،
جەڭگە كىرگەن شىرلارنىڭ،
ھەرتۇپ قارغاي تۇۋىدە
تامچە تامچە قانى بار .

يېشىل بەرقۇت يەرلەرنىڭ،
پاك ۋىجدانلىق ئەرلەرنىڭ ،
نومۇس ئۇچۇن جان بەرگەن ،
ئۇنتۇلماس قۇربانى بار .

تەلكە ئۆزى بىر داۋان ،
ئەمدى سۈرگۈسى دەۋران ،
بۇ دەۋرانغا ئاتالغان ،
بۇزۇلماس پەيمانى بار .

1945 - يىل 20 - ئىيۇن لەنجۇ

ئايلىناي

ئەي ئەزىز يۇرتۇم سىنىڭ باغچە ساراينىڭدىن - ئايلىناي ،
زەفىران تۈسلۈك سىنىڭ غەمكىن چىرايىڭدىن ئايلىناي .

قوينۇڭدىكى ئالتۇن كۈمۈشلۈك تاغلىرىڭدىن ئايلىناي ،
كوكسۇڭدىكى لەختە لەختە قان داغلىرىڭدىن ئايلىناي .

دەريايىڭدا مۇڭلىنىپ ئاققان سۈيۈڭدىن ئايلىناي ،
قايغۇ - ماتەم، غەمگە چۆككەن ناخشا كۈيۈڭدىن ئايلىناي .

سۈمبۇل چاچلىق، قەلەمقاشلىق قىزلىرىڭدىن ئايلىناي ،
ئانىلىق دەردىدە قالغان قان ئىزلىرىڭدىن ئايلىناي .

تىلى باغلىق، دىلى داغلىق شائىرلىرىڭدىن ئايلىناي ،
زۆھرەسى يۇق ناتىۋان تاھىرلىرىڭدىن ئايلىناي .

ئايلىناي يۇرتۇم ئايلىناي، ئالىملىرىڭدىن ئايلىناي ،
تىلى يۇمشاق، دىلى قاتتىق زالىملىرىڭدىن ئايلىناي .

1945 - يىلى 20 - ئىيۇل لەنجۇ

تامكا بايان

توسما مېنى يار، چېكەي بىر نەپەس،
ئۆرگۈلدى پەلەك ، تامكا بايان :
ئەمەستى ماڭا چېكىش بىر ھەۋەس،
كۆيدۇ يۈرەك ، تامكا بايان .

يانار تاغ ئىچى بولغاچقا يالقۇن،
دائىم ئۈستىدىن كەتمەيدۇ تۈتۈن .
ھەيران قالمىغىن چىقسا ئاغزىمدىن
كۆكۈچ چەمبىرەك ، تامكا بايان .

بىلىمەن دىلدار ، يۇتىمەن زەھەر،
تېگەر ھەر سائەت يۈرەككە نەشتەر .
ۋە لېكىن شۇنى ئىستەيدۇ كۆڭۈل ،
ئەمەسمەن گۆدەك ، تامكا بايان .

سارغايىدى دېمە رەڭگىمنى جانان،
نىكوتىن ئەمەس مېنى سارغايىتقان .
بېغىمنى كەچكۈز بورىنى باسسا،
سولمامدۇ چېچەك ، تامكا بايان .

قاچانكى باقسام غەمكىن كۆزۈڭگە،
ئاچچىق ياشلىرىم تولۇر كۆزۈمگە .

قايغۇ - ئەلەمنى باسمىش دەيدۇ،
شۇ كۆكۈچ تۈتۈن، تاماكا بايان.

توسما مېنى يار، چېكەي بىر نەپەس،
چەكەي دېسەممۇ، بۇ مەيلىم ئەمەس.
مەيلى ئەمەسمۇ شۇ زەھەر بىلەن،
سەگسە يۈرەك، تاماكا بايان.

1948 - يىلى 12 - دېكابىر، ئۈرۈمچى .

رۇبائىيلار

1

شېئىر يازماق ئاسان، ھەق سۆزلىمەك تەس،
شائىرغا ھېرىس تاما بولمىغاي ھەۋەس.
يازغانى قەدىرلە ئاۋۋال سەن ئۆزۈڭ،
سېتىپ خەجلىگىلى ئۇ تاۋار ئەمەس.

2

ئەجەب بىر گۆش ئىكەن بۇ يۈرەك دېگەن،
ھەر تەندە ئۇ ھەر خىل ھېس قىلار ئىكەن.
ئەگەر ئۇ ئىچمىسە ۋىجدان شارابى،
ئىلغىدا ئېسىقلىق سېسىق گۆش ئىكەن.

3

ئۆتنە يېرىم قىلماق تۇرمۇشتا بار ئىش،
بىلىمنى ئۆتىنىگە ئالماقلىق خار ئىش.
بىراۋنىڭ تونىدا تەرلەيمەن دېمەك،
ۋىجدانلىق كىشىگە بىر ئۆمۈر ھار ئىش.

4

يالغانچىنىڭ تىلى چېچەكسىز پىلەك،
چېچەكسىز پىلەكتە نە قىلسۇن خەمەك.
ئۇزارغانسېرى ئۇ ئۆز ئىگىسىنى،
بوغدۇ يىلاندىكە بولۇپ چەمبىرەك.

5

ئاسمانغا نەزەر سال يۇلتۇز بىساناق،
 ئۈسۈشمەي ئۆتدۇ ئەزەلدىن ئىناق.
 جاھان كەڭرى دوستۇم يېتەر ھەممىگە،
 ئادەمگە ياراشماس، سۆڭەك تالاشماق.

6

ئەل ئۈچۈن يۈگۈرتسەڭ قەغەز دەقەلەم،
 تاغلارنىڭ بېشىغا تىكەرسەن ئەلەم.
 ۋە لېكىن سۇ قوشۇپ قويساڭ سىياھقا،
 ئىزلىرىڭ تېز ئۆچۈپ، چېكەرسەن ئەلەم.

7

شۆھرەت كەمىرىگە ئۇزاتقۇچە قول،
 ئوتۇنچى ئايالنىڭ ئارغامچىسى بول.
 تاجدارلارنىڭ تاجىسى كۆزى بولغۇچە،
 كۆكلەم يامغۇرنىڭ بىر تامچىسى بول.

8

بىلمەكتىن مۇراد، نام - شۆھرەت ئەمەستۇر.
 شۆھرەتكە ئىنتىلىش رەزىل ھەۋەستۇر.
 بىلگەننى دان قىلىپ ئېتىزغا چاچساڭ،
 ھوسۇلى ئەلگە بولسا، ئۇشۇبۇ بەستۇر.

9

سايلام بىلەن كىشى تۆرگە چىققان بار،
 بېھت قۇشى قونسا ئەمەل تۇتقان بار.
 ۋە لېكىن ئالىملىق مەرتىۋىسىنى،
 رىيازەتسىز قاچان بېرىپ تاپقان بار.

10

تۇغۇلغاندا تەڭ ئىدۇق تەڭرى ئالدىدا،
 تەڭ ئەمەس بىز لېكىن دەۋر ئالدىدا.
 كۆرەڭلەپ كەتمىگەن ئامەتلىرىڭدىن،
 تەڭ بولىمىز ئاخىرى يەنە قەبرە ئالدىدا

11

مەجنۇنتال قەددىنى ئېگىپ مۇلايىم،
 سۇ بەرگەن ئۆستەڭگە قىلىدۇ تەزىم.
 سۈت بېرىپ ئۆستۈرگەن ئانا ئالدىدا،
 بۇرچىمىز قانچىلىك ئويلايلى دائىم.

12

تاھىرغا ئۆزىنىڭ زۆھرەسى ياخشى،
 مەجنۇنغا ھۆردىنىمۇ لەيلاسى ياخشى.
 مىنىڭ بۇ سۆيگۈگە چاڭقاق قەلبىمگە،
 ۋە تەن گۈلزارىنىڭ رەناسى ياخشى.

13

چىۋىنىڭ قانتى ئاينى ياپالماس،
 چۈمۈلە ھارۋىنى يولدىن توسالماس.
 ئالقانچە يەردىكى قۇياش نۇرىنى،
 مىڭ ھارۋا تۇپىمۇ ھەرگىز كۆمەلمەس.

14

شادلىق بىلەن قايغۇ قوشكېزەك ئىمىش،
 مۆلدۈرگە باھارۇ كۈز بىردەك ئىمىش.
 ئوتۇقتا يوق دېمە ئوڭۇشسىزلىقنى،
 كىشىلىك ھاياتى شۇ دېمەك ئىمىش.

15

ئالتۇن ھەل يالاتساڭ كېسەكتۈر كېسەك،
 گەرھالۋا بەرسە ئىمۇ تېزەكلەر ئېشەك،
 كۆرۈمسىز شۇ پىلە قۇرۇتغا باق ،
 يەپ ئاددىي يوپۇرماق بېرىدۇ يىپەك،

16

كۆڭۈل بوستانغا جاھان سىغدۇ ،
 جاھان تۇرماق ھەتتا ئاسمان سىغدۇ،
 مۇبادا رەشك - ھەسەت قاپلىسا ئۇنى،
 تېرىقنىڭ قاسرىقىمۇ ئاران سىغدۇ،

17

سۇۋادان تىرەككە تاش ئاتماس كىشى ،
 سەۋەب شۇكى يوقتۇر ئۇنىڭ يېمىشى ،
 يېمىشلىك دەرەخكە تەككەچ كۆپ تاياق ،
 ھەمىشە يورۇق تۇرىدۇ بېشى .

18

ياشلىق ھەركىشىنىڭ گۈلىستان بېغى،
 ھەر تاغدا بۇلبۇلنىڭ ناۋاكەش چېغى .
 بىر قاچا سۈت بولسا بۇ ئۆمۈر دېگەن،
 ياشلىقنىڭ شۇ سۈتنىڭ قايىمىقى، بېغى .

19

دۇئا قىلسا ھەر ۋاخ مۆمىن مۇسۇلمان،
 تىلەيدۇ دوزاختىن بولماقنى ئامان.
 ۋە لېكىن، دوزاخنىڭ ئۆزى ئېيتارمىش،
 «مەن ئۆزۈم قورقىمەن ناداندىن يامان».

20

بىر نادان ئۈگەتسە ساڭا دانىش
 كۈلۈپ قويغىن سەن ئاڭا، قىلما كايىش.
 ئىشەكنىڭ بىمەھەل ھاڭراپ تاشلىشى،
 ئاتوم دەۋرىدىمۇ، تۇرمۇشتا بار ئىش.